

ÅRSPLAN 2026

Forsidefoto: Solemelva bekkefelt (018-59-R) i Gjerstad–Vegår vannområde. Foto: Vibeke Lyngheim.

Nidelva- og Gjerstad–Vegår vannområde

Agder vannregion

Innhold

1. Introduksjon.....	3
2. Formål og rammer for vannforvaltningsarbeidet.....	3
2.1 Vannforskriften.....	3
2.2 Regional vannforvaltningsplan	4
2.3 Kommunenes rolle i vannforvaltningen	4
3. Om vannområdene.....	4
3.1 Nidelva vannområde	4
3.2 Gjerstad–Vegår vannområde	5
4. Aktiviteter i 2026.....	7
4.1 Aktivitetsplan for vannområdene	7
4.2 Faste møter og forum.....	8
4.3 Overvåkning og prosjekter	9
4.4 Oppfølging og veiledning i kommunene	9
5. Økonomi.....	10
5.1 Økonomiske rammer.....	10
5.2 Budsjett 2026	11
6. Økonomisk status for prosjektmidler og fond	11

1. Introduksjon

Årsplanen for vannområdene Nidelva og Gjerstad–Vegår beskriver prioriteringer, planlagte aktiviteter og forventet ressursbruk i vannforvaltningsarbeidet i 2026. Planen fungerer som et praktisk styringsverktøy for kommunene, samarbeidspartnere og vannområdekoordinatoren, og skal bidra til en forutsigbar og målrettet oppfølging av vannforskriften i vannområdene.

Vannforvaltningen i Norge bygger på helhetlig nedbørfeltforvaltning og tverrsektorielt samarbeid. Arbeidet i Nidelva og Gjerstad–Vegår vannområder skjer i tråd med vannforskriften, regional vannforvaltningsplan for Agder vannregion 2022–2027 og tilhørende tiltaksprogram. Målet er å beskytte vannressursene og bidra til at vannforekomstene oppnår og opprettholder minst god økologisk og kjemisk tilstand.

Vannområdene er organisert som interkommunale samarbeid der kommuner, fylkeskommuner og statlige sektormyndigheter har viktige roller. Vannområdekoordinatoren legger til rette for samordning, kunnskapsdeling og framdrift i arbeidet, og bistår kommunene i oppfølging av miljømål og tiltak.

2026 blir et sentralt år i arbeidet fram mot neste planperiode 2028–2033. Det vil være behov for oppdatert kunnskapsgrunnlag, vurdering av påvirkninger og prioritering av tiltak. Samtidig skal eksisterende tiltak følges opp og videreutvikles der det er nødvendig. God dialog med kommunene og relevante sektorer vil være avgjørende for å sikre realistiske og effektive tiltak.

Årsplanen legger derfor vekt på gjennomføringsevne, samarbeid og kunnskapsbaserte prioriteringer. Planen skal bidra til strukturert og målrettet vannforvaltningsarbeid, og gi kommunene et godt faglig og administrativt grunnlag for sine beslutninger.

2. Formål og rammer for vannforvaltningsarbeidet

2.1 Vannforskriften

Vannforvaltningsarbeidet i Norge er forankret i vannforskriften, som gjennomfører EUs rammedirektiv for vann i norsk rett. Forskriften fastsetter miljømål for alt overflatevann og grunnvann, med mål om å oppnå minst god økologisk og kjemisk tilstand.

Dersom miljømålene ikke kan nås innen fastsatte frister, åpner forskriften for bruk av unntak etter nærmere kriterier. Slike vurderinger skal være faglig begrunnet og dokumentert.

Vannforskriften bygger på helhetlig forvaltning på nedbørfeltnivå og forutsetter samarbeid mellom sektorer og forvaltningsnivåer.

2.2 Regional vannforvaltningsplan

Den regionale vannforvaltningsplanen for Agder vannregion 2022–2027, med tilhørende tiltaksprogram, gir de overordnede føringene for arbeidet i vannområdene. Planen beskriver miljøtilstand, påvirkninger og nødvendige tiltak for å nå miljømålene.

Tiltaksprogrammet angir ansvarlige sektorer for gjennomføring av tiltak. Oppfølging av tiltakene er en sentral del av vannområdearbeidet.

I 2026 pågår revisjon av vannforvaltningsplanen for perioden 2028–2033. Dette omfatter gjennomgang av miljømål, påvirkninger, kunnskapsgrunnlag og tiltak.

2.3 Kommunenes rolle i vannforvaltningen

Kommunene har en sentral rolle i gjennomføringen av vannforskriften. Viktige ansvarsområder omfatter blant annet arealplanlegging, avløpsforvaltning, landbruksforvaltning og behandling av saker som kan påvirke vannmiljøet.

Gjennom plan- og bygningsloven og relevant sektorlovverk kan kommunene bidra til å forebygge forringelse av vannmiljøet og legge til rette for miljøforbedrende tiltak.

Vannområdearbeidet skal støtte kommunene i dette ansvaret gjennom samordning, veiledning og kunnskapsdeling.

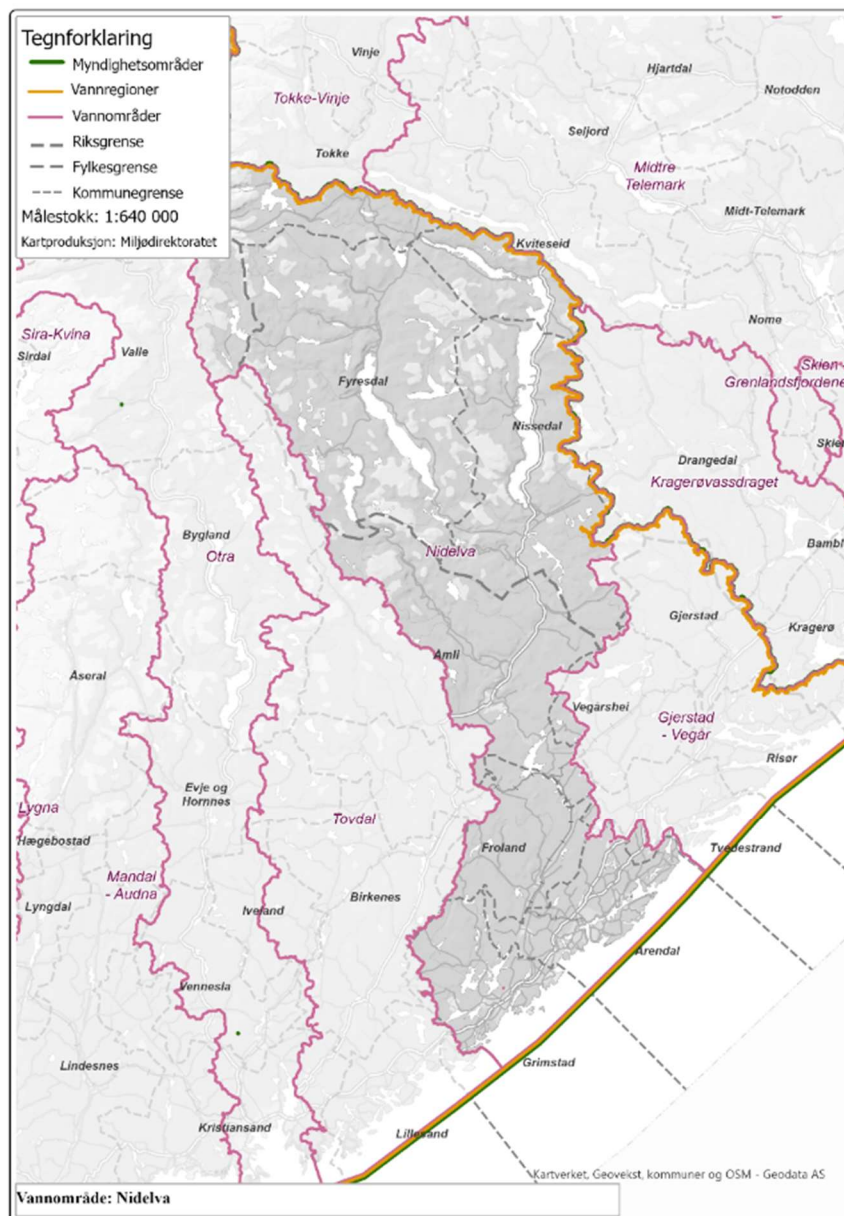
3. Om vannområdene

3.1 Nidelva vannområde

Nidelva vannområde omfatter nedbørfeltet til Arendalsvassdraget og strekker seg fra høyfjellsområder i nord til kysten ved Arendal og Grimstad. Vannområdet rommer et stort mangfold av vannforekomster, inkludert innsjøer, elver, bekker, magasiner og kystvann.

En betydelig andel av vannforekomstene er påvirket av vannkraftreguleringer, og flere er klassifisert som sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF). I de nedre delene finnes anadrome strekninger, og elvemusling forekommer i enkelte lokaliteter.

Påvirkningene varierer mellom nedbørfeltene og omfatter blant annet vannkraftregulering, landbruk, avløp og fysiske inngrep.

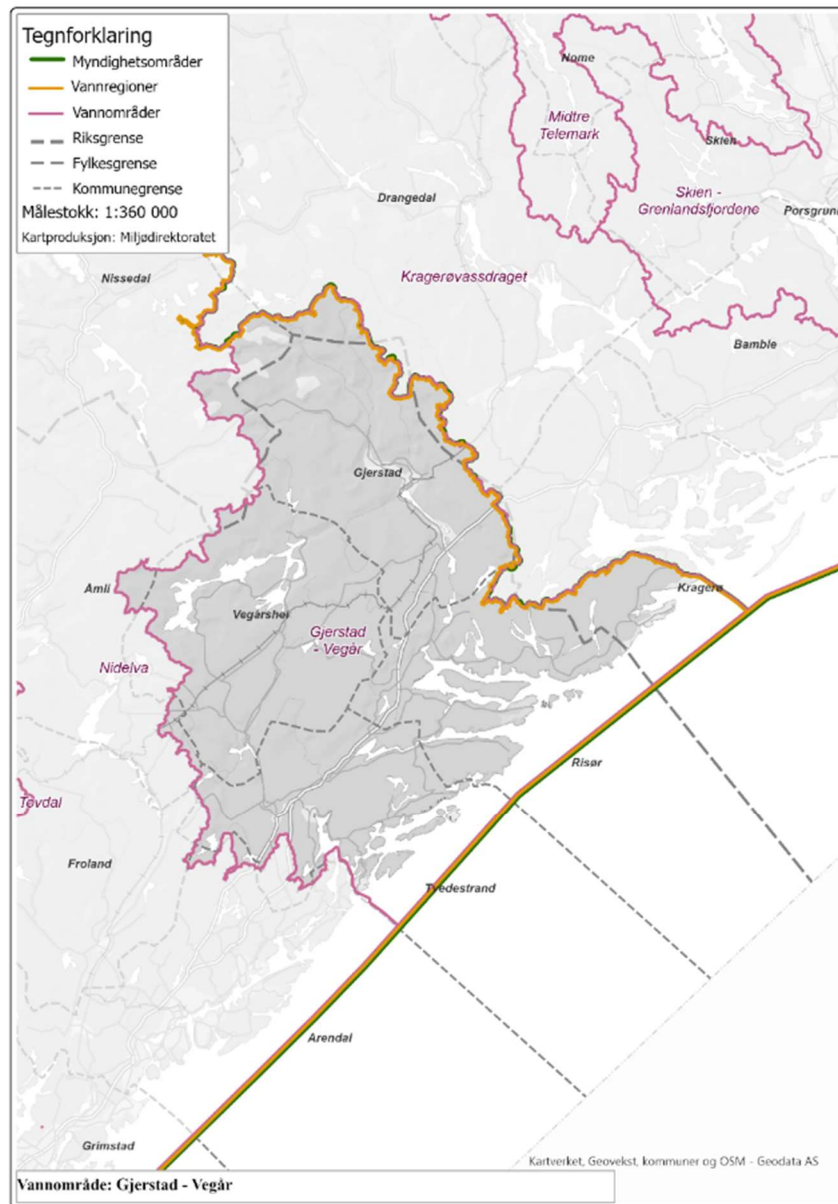
Figur 1. Kart over Nidelva vannområde og avgrensning av nedbørfelt. Kilde: Miljødirektoratet.

3.2 Gjerstad–Vegår vannområde

Gjerstad–Vegår vannområde omfatter nedbørfeltene til Gjerstadvassdraget og Vegårvassdraget. Området strekker seg fra skogsområder i nord til kystkommunene Risør og Tvedestrand i sør.

Vannområdet består hovedsakelig av elver, bekker og innsjøer. Flere vassdrag har historisk vært brukt til tømmerfløting, noe som har påvirket hydromorfologien. Den anadrome sonen strekker seg opp til Eikeland i Gjerstad kommune.

Det finnes også små og sårbare bestander av elvemusling i enkelte lokaliteter. Påvirkningene i vannområdet omfatter blant annet forsurening, landbrukspåvirkning, avløp og fysiske inngrep.

Figur 2. Kart over Gjerstad–Vegår vannområde og avgrensning av nedbørsfelt. Kilde: Miljødirektoratet

Nærmere omtale av tilstandsstatus, påvirkninger og utvikling i vannområdene er gitt i årsrapporten for 2025, basert på oppdaterte data fra Vann-Nett.

4. Aktiviteter i 2026

I 2026 vil arbeidet i Nidelva og Gjerstad–Vegår vannområder i stor grad være knyttet til oppfølging av regional vannforvaltningsplan for planperioden 2022–2027 og til rullering av planverket for neste planperiode 2028–2033. Vannområdekoordinator vil koordinere arbeidet i dialog med kommunene og øvrige sektormyndigheter, med særlig vekt på oppdatering og kvalitetssikring av tiltak og kunnskapsgrunnlag i Vann-Nett, samt oppfølging av pågående prosjekter i vannområdet.

4.1 Aktivitetsplan for vannområdene

Tabell 1 viser en samlet oversikt over planlagte aktiviteter, møtepunkt og sentrale frister i 2026. Det tas forbehold om endringer underveis i året.

Tabell 1. Oversikt over aktiviteter i 2026. Forkortelser: VO = vannområde, VRU = vannregionutvalg, VRM = vannregionmyndighet, SF = Statsforvalteren, FK = fylkeskommunen, VOU = vannområdeutvalg (styringsgruppa).

Kvartal	Tid	Hva	Hvem	
Q1 (januar - mars)	Januar	Årsrapport 2025 og årsplanlegging for 2026	VO	
	Januar	Oppstart av oppdatering av tiltak for 2028–2033 i Vann-Nett	VO	
	19.2.	Orienteringsmøte: Revidering av vannforvaltningsplanen for Agder vannregion	VRM, VO, VOU	
	6.3.	Møte i arbeidsgruppa	VO, kommuner	
	10.3.	Årsmøte i styringsgruppa	VO, styringsgruppa	
	11.3.	TEFA-seminar	VO, VOU	
	24.3.	Møte i VRU	VRM, VRU, VO	
	31.3.	Frist for innspill vedrørende oppdatering av miljømål	VRM, VO	
	Løpende oppgaver		Oppdatering av tiltak i kommunal sektor	VO, kommuner
			Bidra til å kvalitetssikre, forbedre og oppdatere kunnskapsgrunnlaget i Vann-Nett	VO
		Bistå i arbeidet med revidering av vannforvaltningsplanen	VO	
		Følge opp prosjekter i vannområdet (restaurering og tiltak)	VO	
Q2 (april - juni)	April	Møte i arbeidsgruppa – forslag til tiltaksprogram	VO, kommuner	
	30.4.	Frist for oppdatering av tiltak for 2028–2033 i Vann-Nett	VO, alle sektorer	
		Frist for skriftlige innspill til tiltaksprogrammet	Alle	

	20.5.	Utkast til plandokumenter til gjennomgang	Alle	
	16.6.	Befaring regionstur	VO, VRM, SF	
	25.6.	Møte i VRU	VRM, VRU, VO	
	Løpende oppgaver		Bidra til kvalitetssikre, forbedre og oppdatere kunnskapsgrunnlag i Vann-nett	VO
			Bistå i arbeid med revidering av vannforvaltningsplan	VO
			Følge opp prosjekter i vannområdet (restaurering, tiltak)	VO
Q3 (juli - september)	Løpende oppgaver	Bidra til å kvalitetssikre, forbedre og oppdatere kunnskapsgrunnlaget i Vann-Nett	VO	
		Bistå i arbeidet med revidering av vannforvaltningsplanen	VO	
		Følge opp prosjekter i vannområdet (restaurering og tiltak)	VO	
	September / oktober	Møte i arbeidsgruppa	VO, kommuner	
	Oktober	Nasjonal vannområdesamling i Trondheim	VO	
Q4 (oktober - desember)	Oktober - november	Søknader om aktuelle prosjekter og tiltaksrettet overvåkning	VO, kommuner mfl.	
	Desember	Møte i arbeidsgruppa	VO, kommuner	
	15.12.	Frist behov for overvåkningsmidler (SF)	VO	
	Desember	Årsrapport og gjennomgang av økonomi	VO	

4.2 Faste møter og forum

Vannområdekoordinator deltar i en rekke faste møteforum på regionalt og lokalt nivå. Disse arenaene er viktige for samordning av arbeidet i vannregionen, kunnskapsdeling mellom aktører og oppfølging av vannforskriften. Tabell 2 gir en oversikt over de viktigste faste møteforumene.

Tabell 2. Oversikt over faste møteforum hvor vannområdekoordinator deltar.

Vannområdeforum	Vannområdene og vannregionmyndigheten gjennomfører ukentlige digitale møter og møtes fysisk én gang per måned. Møtene gir rom for diskusjon og planlegging av saker som berører vannregionen og de respektive vannområdene. Forumet brukes også til å adressere viktige utfordringer og forbedre den kommende planperioden for vannforvaltningsplanen.
Regional vanngruppe	Agder fylkeskommune, ved vannregionmyndigheten, arrangerer regelmessige samordningsmøter med aktørene som arbeider innen vannforvaltning i regionen. Statsforvalteren deltar med representanter fra landbruk og miljø/vann.
Vannregionutvalget (VRU)	Nidelva og Gjerstad–Vegår vannområder bidrar til å holde VRU orientert om status i vannområdet.
Regional faggruppe	Faggruppen «Kyst, urbant og vei» består av sektormyndigheter med særlig fokus på påvirkninger i kystområdene. Gruppen arbeider med å oppdatere kunnskapsgrunnlaget og prioritere gjennomføringen av tiltak.
Andre fagforum	Østre Agder-samarbeidet
	Arbeidsutvalget Bevar Raet

4.3 Overvåkning og prosjekter

Det er ikke søkt om midler til tiltaksrettet overvåkning eller nye prosjektmidler i 2026, da arbeidet med planprosesser og planprogram for kommende planperiode har prioritert ressursbruken i vannområdet.

Samtidig vurderes kunnskapsgrunnlaget som svakt for et betydelig antall vannforekomster i vannområdene. Behovet for styrket overvåkning og bedre datagrunnlag vil derfor bli løftet til drøfting i arbeidsgruppa og styringsgruppa i løpet av 2026.

Pågående restaureringsprosjekter og øvrige tiltak i vannområdene vil følges opp videre etter behov. Det tas sikte på å utvikle et mer langsiktig og målrettet grunnlag for overvåkning i kommende planperiode.

4.4 Oppfølging og veiledning i kommunene

Vannområdekoordinator har en rådgivende rolle i kommunenes planarbeid og i saker som kan påvirke vannmiljøet. Dette gjelder særlig arealplanlegging, avløpsforvaltning, landbruksrelaterte tiltak og andre inngrep i eller nær vannforekomster.

Erfaringen så langt er at kommunene i økende grad benytter vannområdet som faglig støtte. Samtidig er det fortsatt et potensial for tidligere involvering i planprosesser der vannmiljøet kan bli berørt.

Kommunene oppfordres derfor til å ta kontakt med vannområdet i en tidlig fase av planarbeidet. Økt oppmerksomhet om vurderinger etter vannforskriften gjør tidlig faglig avklaring særlig viktig. Vannområdet kan bidra med kunnskapsgrunnlag, vurderinger etter vannforskriften og faglige innspill i den innledende fasen av planprosesser.

Vannområdene i Agder har også et felles mål om å tilby korte fagwebinarer for kommunene med tema innen vannforvaltning. Formålet er å styrke kunnskapen om vannforskriftens krav og bidra til mer helhetlig oppfølging av vannmiljøet i kommunal planlegging.

5. Økonomi

5.1 Økonomiske rammer

I henhold til samarbeidsavtalen finansieres vannområdekoordinatorstillingen av deltakende kommuner og fylkeskommunen. Fordelingen av bidrag per 2025 framgår av tabell 3 nedenfor.

Finansieringen for 2026 forventes i hovedsak å følge samme fordeling som i 2025, med forbehold om pris- og indeksjusteringer.

Tabell 3. Fordeling av finansiering til vannområdekoordinatorstillingen per 2025.

Kommune/fylkeskommune	Årlig bidrag (kr)
Arendal	kr 44 520
Grimstad	kr 44 520
Froland	kr 33 390
Åmli	kr 33 390
Fyresdal	kr 33 390
Nissedal	kr 33 390
Kviteseid	kr 16 695
Tokke	kr 16 695
Valle	kr 16 695
Tvedestrand	kr 33 390
Risør	kr 33 390
Gjerstad	kr 16 695
Vegårshei	kr 16 695
Agder fylkeskommune	kr 651 110
Telemark fylkeskommune	kr 89 041
Sum	kr 1 113 009

5.2 Budsjett 2026

Driftsbudsjettet for vannområdene baserer seg på regnskapstall for 2025 og er justert med en anslått lønns- og prisvekst på 4 prosent for 2026. Budsjettet gir et overordnet bilde av forventede inntekter og kostnader i planåret, jf. tabell 4.

Tabell 4. Budsjett for vannområdene i 2026.

Driftsinntekter	Budsjett 2026 (kr)
Kommunale bidrag	kr 387 772
Bidrag fra Agder fylkeskommune	kr 677 154
Bidrag fra Telemark fylkeskommune	kr 92 603
Reise- og kursmidler (VRU)	kr 52 000
Sum	kr 1 209 529

Driftskostnader	
Lønn, pensjon og arbeidsgiveravgift	kr 900 000
Kontor og materiell	kr 10 000
Reise, kost og møter	kr 45 000
Kurs og seminar	kr 50 000
Sum	kr 1 005 000

Eventuelle overskudd avsettes i henhold til samarbeidsavtalen til fond for videre vannforvaltningsarbeid.

6. Økonomisk status for prosjektmidler og fond

Økonomisk status for prosjektmidler og fond er oppdatert per 2026 på bakgrunn av tilgjengelige regnskapstall og gjeldende tildelinger. Tabell 5 gir en samlet oversikt over status for midlene.

Tabell 5. Samlet oversikt over status for tilgjengelige prosjektmidler og fondsmidler per inngangen til 2026. Disponerte midler er i hovedsak bundet opp til pågående eller planlagte prosjekter og er per rapporteringstidspunkt i begrenset grad utbetalt.

Finansieringskilde	Tildelt (kr)	Disponert (kr)	Gjenstår (kr)
Restaureringsmidler AFK 2025–2027	kr 200 000	kr 175 000	kr 25 000
Havbruksfondet	kr 57 140	kr 57 140	kr -
Bundne fond	–	kr 62 860	kr 674 684